

ПСИХОЛОГІЯ І ПЕДАГОГІКА

УДК 811.111:378.147

Б43

Белоусова С. М.

доцент НУК, старший викладач кафедри сучасних мов, Навчально-науковий гуманітарний інститут Національного університету кораблебудування імені адмірала Макарова (Україна, Миколаїв), svitlana.beloysova@nuos.edu.ua

Шевченко Д. О.

старший викладач кафедри сучасних мов, Навчально-науковий гуманітарний інститут Національного університету кораблебудування імені адмірала Макарова (Україна, Миколаїв), d_shevchenko@yahoo.com

Давиденко О. Б.

викладач кафедри сучасних мов, Навчально-науковий гуманітарний інститут Національного університету кораблебудування імені адмірала Макарова (Україна, Миколаїв), olena.davydenko@nuos.edu.ua

АКТУАЛЬНІ АСПЕКТИ ЕФЕКТИВНОГО НАВЧАННЯ ІНОЗЕМНІЙ МОВИ У ВИЩИХ НАВЧАЛЬНИХ ЗАКЛАДАХ

У статті розглядаються актуальні аспекти ефективного навчання іноземній мові у немовних ВНЗ. Особлива увага приділяється активним формам навчання, які сприяють підготовці майбутніх фахівців.

Ключові слова: іноземна мова, ефективне вивчення іноземної мови, мотивація, мовний матеріал, активні форми навчання.

У сучасному світі з розширенням міжнародних зв'язків в політичній, соціально-економічній і культурній сферах суспільства помітно зростає роль іноземної мови в процесі інтеграції українських освітніх і наукових організацій в світову спільноту.

В умовах процесу глобалізації та інтернаціоналізації світового ринку праці володіння іноземною мовою підвищує статус фахівців, підсилює їх професійну конкурентоспроможність, забезпечує успіх наукових і ділових контактів.

Сучасна освіта задає умови, зміст і технології навчання, спрямовані на розвиток відповідних компетенцій і якостей особистості майбутніх фахівців. Знання іноземної мови повинно забезпечувати доступ до закордонних джерел інформації, без чого в даний час неможлива не тільки дослідницька діяльність фахівця, але в багатьох випадках й суто практична.

У зв'язку з цим особливої актуальності набуває питання про викладання іноземної мови для немовних спеціальностей вищих навчальних закладів. Комунікативні та професійні потреби майбутніх фахівців передбачають створення диференційованих систем навчання і навчальних посібників, адекватних цільових настанов при іншомовному спілкуванні в різних професійних сферах.

Ефективне вивчення іноземної мови є однією з проблем педагогіки протягом багатьох років. Ця проблема стосовно студентського віку досліджена недостатньо. Але в останні роки помітно зріс інтерес до даної теми і була проведена велика робота з поліпшення викладання іноземних мов у навчальних закладах різного типу. Значно збільшилася кількість методичних досліджень на матеріалі мовних і немовних вузів. Особливу увагу цій проблемі приділяли в своїх роботах Д. Б. Ельконін, В. В. Давидова, А. К. Маркова, П. Я. Гальперін, А. М. Матюшкина та багато інших фахівців.

Слід зазначити, що на ефективне вивчення іноземної мови у вищій школі впливає ряд особливостей. Студенти перших курсів об'єктивно мають неоднаковий рівень знань шкільної програми з різних причин. З цього випливає, що студентам немовних вузів потрібно викладання одночасно всіх розділів мови – фонетики, лексики, граматики, аудіювання.

Кількість студентів у групі є важливою умовою для ефективного вивчення іноземної мови: чим менша кількість учнів в групі, тим ефективніше відбувається процес навчання.

Успішна методична організація навчального матеріалу можлива, якщо враховувати особливості учнів (сприйняття, пам'ять, активність мислення, їх життєвий досвід, коло інтересів). Навчання іноземної мови з максимальною

опорою на мислення студентів і при великій їх активності сприяє кращому засвоєнню іноземної мови та розвитку інтелектуальних здібностей учнів.

Відомо, що увага активізується, якщо є інтерес до мови. Інтерес ґрунтується на розумінні навчального матеріалу і характеризується позитивним емоційним ставленням до нього. Саме тому мають рацію ті викладачі, які докладають зусиль, щоб студенти з інтересом ставилися як до навчального матеріалу, так і до самих занять.

Активно-творче (продуктивне) володіння засвоєним мовним матеріалом досягається лише в тому разі, якщо цей матеріал безпосередньо об'єднується з мисленням учнів. Інакше кажучи, треба вчити студентів мислити іноземною мовою. Так як мислення завжди супроводжується самостійною здогадкою, то необхідно, щоб мовлення мовою не була шаблонним, тобто не містило завчені мовні стандарти, а завжди характеризувалося б новизною і оригінальністю як за змістом, так і за лексико-граматичним оформленням. Навчання іноземної мови з максимальною опорою на мислення студентів і при великій їх активності сприяє ефективному вивченню іноземної мови та розвитку інтелектуальних здібностей студентів.

Таким чином, процес ефективного вивчення іноземної мови супроводжується виробленням у студентів нових психофізіологічних механізмів, за допомогою яких вони повинні інакше відображати об'єктивну дійсність.

Однак спостереження показують, що більшість студентів завчають напам'ять матеріал, не розуміючи граматичних особливостей мови і не володіючи навиками перекладу. В результаті, коли студент стикається з необхідністю сказати щось іноземною мовою, він не може успішно виконати це завдання.

На нашу думку, слід приділяти увагу автоматичному запам'ятовуванню, так як воно створює сприятливі умови для ефективного вивчення іноземної мови, при якому матеріал утримується в пам'яті не тому, що його потрібно запам'ятати, а тому, що його не можна не запам'ятати, так як студент зацікавлений змістовною стороною завдань. Дослідження показують, що

автоматичне запам'ятовування забезпечує більш міцне утримання матеріалу в пам'яті і що ним можна управляти. Навпаки, опора на довільне запам'ятовування в студентській аудиторії часто призводить до швидкої втомлюваності, втрати інтересу до вивчення іноземної мови і небажання займатися нею.

Аналіз існуючої науково-методичної бази показує, що методи навчання, що застосовуються в процесі навчання студентів у вузі, потребують корекції і ефективного вивчення іноземної мови досягається при відмінно продуманій системі прийомів навчання мови, що базується на знанні індивідуально-психологічних особливостей студентів.

Для вузів немовних спеціальностей не менш важливими є і питання організації навчання іноземним мовам, використання комп'ютеризованого навчання, навчання реферування і анотування. Вивчення умов навчання іноземним мовам у ВНЗ розкриє ті резерви, використання яких допоможе покращити навчання цього предмету і підвищити якість підготовки з іноземних мов. До них відносять такі три: 1) більш раціональна організація навчання; 2) більш цілеспрямована організація навчального матеріалу; 3) більш широке використання внутрішніх резервів (можливостей) студентів. Можна виділити наступні аспекти підвищення ефективного вивчення іноземних мов:

- комплексність (інтегральність) навчання;
- внутрішня вмотивованість навчання;
- комунікативна спрямованість навчання – глобальність мети;
- свідомість навчання;
- зважання на рідну мову учнів;
- інтенсивність навчання.

Сучасним засобом успішного засвоєння іноземної мови є активні форми навчання, що розробляються на основі професійно-орієнтованого мовного матеріалу, зокрема рольові та ділові ігри, ігрове моделювання. Активні форми навчання являють собою сукупність способів організації навчально-пізнавальної діяльності студентів, які активізують їх розумову діяльність при засвоєнні нового навчального матеріалу і реалізації вже наявних знань. Не

менш істотну роль в посиленні орієнтації на активне вивчення іноземної мови у ВНЗ надає ще одна особливість професійної діяльності – нове зростання «живого» спілкування іноземною мовою через засоби телекомунікації. Така форма підвищення ефективності навчання іноземним мовам є перспективною в мовній підготовці, тому що студент проявляє пізнавальну самостійність і тим самим стає суб'єктом діяльності і спілкування.

Виходячи з вищевикладеного, вважаємо, що перераховані вище умови під час навчання іноземної мови можуть бути реалізовані при використанні різних підходів. Найбільш ефективними з них є розвиток мотивації вивчення іноземної мови у студентів немовних спеціальностей і успішна методична організація навчального матеріалу. Поєднання цих підходів дає можливість створити умови соціально-активного навчання, спільної діяльності та діалогічному спілкуванню суб'єктів освітньо-виховного процесу, використання інноваційних технологій, що може сприяти підготовці конкурентоспроможних фахівців.

Література

1. **Варій, М. Й.** Основи психології і педагогіки : навч. пос. / М. Й. Варій, В. Л. Ортинський. – К. : Центр учбової літератури, 2009. – 304 с.
2. **Петрошук, О. П.** Навчальний посібник з курсу методики навчання іноземних мов / О. П. Петрошук. – К., 2002. – 413 с.
3. **Лозова, О. М.** Психологічні аспекти засвоєння іноземної мови : навчально-методичний посібник. – К., 2010. – 143 с.
4. **Scrivener J.** Learning Teaching. A Guidebook for English Language teachers / J. Scrivener. – Oxford : Macmillan Education, 2005. – 431 p.

References

1. Varii M. Y., Ortynskiy V. L. Osnovy psykholohii i pedahohiky [Fundamentals of psychology and pedagogics]. Kyiv, Tsentr uchbovoi literatury Publ., 2009. 304 p.
2. Petroshchuk O. P. Navchalnyi posibnyk z kursu metodyky navchannia inozemnykh mov [Textbook on methodics of teaching language]. Kyiv, 2002. 413 p.

3. Lozova O. M. *Psykhologichni aspekty zasvoiennia inozemnoi movy* [Psychological aspects of learning foreign language]. Kyiv, 2010. 143 p.

Beloysova S. M., Associate Professor NUS, Senior Instructor of the Department of Modern Languages, Education and Research Institute of Humanities of Admiral Makarov National University of Shipbuilding (Ukraine, Mykolaiv), svitlana.beloysova@nuos.edu.ua

Shevchenko D. O., Senior Instructor of the Department of Modern Languages, Education and Research Institute of Humanities of Admiral Makarov National University of Shipbuilding (Ukraine, Mykolaiv), d_shevchenko@yahoo.com

Davidenko O. B., Instructor of the Department of Modern Languages, Education and Research Institute of Humanities of Admiral Makarov National University of Shipbuilding (Ukraine, Mykolaiv), olena.davydenko@nuos.edu.ua

Actual aspects of effective teaching of foreign language at universities

The actual aspects of effective teaching of foreign language at non-linguistic universities are discussed. Special attention is paid to active forms of teaching.

Keywords: foreign language, effective teaching of foreign language, motivation, language material, active forms of teaching.

Белоусова С. Н., доцент НУК, старший преподаватель кафедры современных языков, Учебно-научный гуманитарный институт Национального университета кораблестроения имени адмирала Макарова (Украина, Николаев), svitlana.beloysova@nuos.edu.ua

Шевченко Д. А., старший преподаватель кафедры современных языков, Учебно-научный гуманитарный институт Национального университета кораблестроения имени адмирала Макарова (Украина, Николаев), d_shevchenko@yahoo.com

Давиденко О. Б., преподаватель кафедры современных языков, Учебно-научный гуманитарный институт Национального университета

кораблестроения имени адмирала Макарова (Украина, Николаев),
olena.davydenko@nuos.edu.ua

Актуальные аспекты эффективного обучения иностранному языку в высших учебных заведениях

В статье рассматриваются актуальные аспекты эффективного обучения иностранному языку в неязыковых вузах. Особое внимание уделяется активным формам обучения, которые способствуют подготовке будущих специалистов.

Ключевые слова: *иностраннный язык, эффективное изучение иностранного языка, мотивация, языковой материал, активные формы обучения.*